

Szkoła ponadgimnazjalna
JĘZYK POLSKI, WIEDZA O KULTURZE

Scenariusz z wykorzystaniem nowych mediów,
kart pracy i „burzy mózgów” (90 min)

SZTUKA W SŁUŻBIE PROPAGANDY, SZTUKA W SŁUŻBIE PRAWDY

Opracowała: Jolanta Manthey

CC BY-NC-ND

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 3.0 Polska

Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl

 Legalna Kultura

ul. Marszałkowska 84/92 lok. 121, 00-514 Warszawa, e-mail: lk@legalnakultura.pl

Cele lekcji:

Uczeń:

- ćwiczy umiejętność czytania tekstu kultury z uwzględnieniem specyfiki medium;
- poznaje dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki;
- ćwiczy umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie oraz ich selekcjonowania;
- nabywa umiejętności potrzebnych do życia w społeczeństwie informacyjnym.

Metody:

- praca z tekstami kultury;
- miniwykład;
- praca w grupie;
- praca indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- karty pracy;
- dostęp do Internetu;
- rzutnik multimedialny/tablica interaktywna.

Przygotowanie do lekcji:

Wybrany przez nauczyciela uczeń (lub ochotnik) przygotowuje miniwykład na temat socrealizmu (jeśli nie mamy dostępu do Internetu).

Powiązanie z podstawą programową z języka polskiego:

Szkoła ponadgimnazjalna, poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

- wybrane filmy z twórczości polskich reżyserów.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

1. Wstępne rozpoznanie.

Uczeń:

- 1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;
- 2) określa problematykę utworu.

2. Analiza.

Uczeń:

- 4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera;
3. Interpretacja.

Uczeń:

- 1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu;
- 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne);
- 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich;

4) odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.

4. Wartości i wartościowanie.

Uczeń:

2) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;

3) dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;

2) przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo);

3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną.

Powiązanie z podstawą programową z wiedzy o kulturze:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń odbiera teksty kultury i wykorzystuje informacje w nich zawarte, z uwzględnieniem specyfiki medium, w którym są przekazywane.

II. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń tworzy wypowiedzi, celowo posługując się różnymi mediami (słowo mówione i pisane, obraz malarski, fotograficzny, filmowy, dźwięk, widowisko, środki multimedialne).

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Uczeń posługuje się pojęciem kultury rozumianej jako całokształt ludzkiej działalności; analizuje i interpretuje teksty kultury – potoczne praktyki kultury, a także dzieła sztuki.

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń:

1) zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi;

2) wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną);

3) analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki;

4) analizuje film lub analizuje spektakl teatralny, posługując się podstawowymi pojęciami z zakresu właściwej dziedziny sztuki;

5) charakteryzuje podstawowe media kultury (słowo, obraz, dźwięk, widowisko).

2. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń:

1) wypowiada się – w mowie i w piśmie – na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki);

2) wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium).

Przebieg lekcji:

1. FAZA WSTĘPNA

Nauczyciel zapowiada temat lekcji i odtwarza wykład Zbigniewa Libery o sztuce socrealizmu (link: <http://ninateka.pl/film/przewodnik-po-sztuce-odc-9-socrealizm>), prosząc uczniów o notowanie.

(Uwaga: jeśli nie ma dostępu do Internetu, można polecić wybranemu uczniowi przygotowanie miniwykładu).

Wspólnie z uczniami ustalają wnioski:

- w jakich okolicznościach i gdzie narodził się socrealizm;
- kiedy pojawił się w Polsce i czemu miał służyć;
- jakie normy nakładał na twórców;
- do jakich tradycji się odwoływał;
- jakie tematy i bohaterów narzucał;
- jaką rolę pełniło państwo wobec twórców;
- jak długo obowiązywał.

2. FAZA REALIZACYJNA

Prezentacja obrazu Aleksandra Kobzdeja *Podaj cegłę*

(link: <http://www.malarze.com/obraz.php?id=683&l=pl>).

Wspólnie z uczniami nauczyciel omawia obraz, uczniowie wypełniają tabelę (załącznik 1)

Aleksander Kobzdej, <i>PODAJ CEGŁĘ</i>			
	Opis	funkcja	uwagi, wnioski
temat			
bohaterowie			
kompozycja			
kolorystyka			
podsumowanie			

W podsumowaniu powinny pojawić się sformułowania potwierdzające reprezentatywny dla konwencji socrealizmu charakter obrazu oraz dotyczące optymistycznej, propagandowej wizji rzeczywistości na nim przedstawionej.

Nauczyciel przywołuje informacje z wykładu o socrealizmie mówiące o znaczeniu komunikatywności dzieł, podkreśla przekonanie władz komunistycznych o użyteczności sztuki dla kształtowania rzeczywistości i formowania świadomości obywateli. Zwraca uwagę na popularny charakter sztuki użytecznej, proponuje wysłuchanie i przeanalizowanie tekstu *Piosenki o Nowej Hucie* Muzyka Jerzy Gert, słowa Stanisław Chruślicki (**Załącznik 2**)

(link: <http://www.youtube.com/watch?v=fh5t7AUknhI>

lub

<http://www.youtube.com/watch?v=ybyV9cwf9LU>).

Podsumowuje pytaniem, jakie cechy wspólne mają obraz A. Kobzdeja i piosenka S. Chruślickiego?

Przewidywany koniec pierwszej lekcji

Drugą lekcję rozpoczyna projekcja filmu *Miejsce zamieszkania* w reż. Maksymiliana Wrocławskiego, dostępnego w publikacji Narodowego Instytutu Wizualnego, Polska Szkoła Dokumentu, *Czarna seria 16'*. Nauczyciel informuje uczniów o okolicznościach powstania filmów serii, rozdaje karty pracy (**Załącznik 3**).

Miejsce zamieszkania w reż. Maksymiliana Wrocławskiego			
	Opis	funkcja	uwagi, wnioski
temat			
miejsce			
bohaterowie i sposób ich przedstawienia			
warstwa dźwiękowa (muzyka i komentarz)			
warstwa wizualna			
podsumowanie			

3. FAZA PODSUMOWUJĄCA

Uczniowie prezentują swoje spostrzeżenia zapisane w kartach obserwacji filmu, uzupełniają notatki.

Nauczyciel prosi uczniów, aby sformułowali wnioski wynikające z zestawienia analizowanych tekstów kultury, zapisuje je na tablicy.

Zadanie domowe: (dla chętnych)

Obejrzyj dostępny na stronie NINAteki film Edyty Wróblewskiej *PRL de Luxe*, napisz jego recenzję lub esej inspirowany nim oraz tekstami kultury poznanymi na lekcji (link: <http://ninateka.pl/film/prl-de-luxe-pierwszy-dokument-studio-munka>).

Załącznik 1

Aleksander Kobzdej, <u>PODAJ CEGŁĘ</u>			
	Opis	funkcja	uwagi, wnioski
temat			
bohaterowie			
kompozycja			
kolorystyka			
podsumowanie			

Załącznik 2

Piosenka o Nowej Hucie

*Nad Wisłą, nad Wisłą szeroką
murarzy rozgwarzył się śpiew
/i płynie piosenka murarska wysoko,
i płynie przez noce i dni./bis*

*O Nowej to Hucie piosenka,
o Nowej to Hucie melodia,
a taka jest prosta i piękna
i taka najmiłsza z melodii.
O Nowej to Hucie piosenka,
o Nowej to Hucie są słowa,
jest taka prosta i piękna
i nowa jak Huta jest Nowa.*

*Sto domów wyrosło nad Wisłą
i tysiąc dróg do nich na wprost.
/Piosenka murarska wyrosła nad przyszłość
i łączy dwa brzegi jak most./bis
O Nowej to Hucie...*

*I nie ma przyszłości już innej,
ta pokój i dobro nam śle.
/A będziesz na Hucie ze swoją dziewczyną
i słysząc piosenkę wiedz, że:/bis
O Nowej to Hucie...*

Załącznik 3

Karta pracy

Miejsce zamieszkania w reż. Maksymiliana Wrocławskiego			
	Opis	funkcja	uwagi, wnioski
temat			
miejsce			
bohaterowie i sposób ich przedstawienia			

warstwa dźwiękowa (muzyka i komentarz)			
warstwa wizualna			
podsumowanie			

Proponowana bibliografia:

- Jarosiński Z., *Nadwiślański socrealizm*, Warszawa 1999;
- <http://culture.pl/pl/dzielo/aleksander-kobzdej-ceglarki>;
- <http://ninateka.pl/film/przewodnik-po-sztuce-odc-9-socrealizm>.

Fotografia ilustrująca:

http://foto.karta.org.pl/fotokarta/Broniarek_691-03.jpg.php.